

A Pápai Történettudományi Intézet magyar tagja

Beszélgetés Molnár Antal történésszel

Molnár Antal, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének igazgatóját, az ELTE Történeti Intézetének docensét ez év februárjában Ferenc pápa kinevezte a Pápai Történettudományi Bizottság tagjává. A kinevezést március 9-én vette át Michael August Blume apostoli nunciustól a Szentszék magyarországi nagykövetségén. Molnár Antal személyében először van magyar tagja a Pápai Történettudományi Bizottságnak.

– Gratulálok a kinevezéséhez! Mit jelent az Ön számára a Pápai Történettudományi Bizottság tagjának lenni?

– Az, hogy engem, egy magyart választottak a bizottságba, nagyfokú bizalmat, elfogadást, jelent a Vatikán részéről, számomra pedig nagy megtiszteltetést. A vatikáni bizottsági tagság nem munkahely, nem kell kiköltözni, ez klasszikusan egy tanácsadó testület, hasonló a kuratóriumi vagy az akadémiai tagsághoz. Nyilván könnyű belátni, hogy a Vatikán, a Szentszék, Róma a történettudományok hazája, nagyon sok történész fordul meg ott, sokan dolgoznak a vatikáni levéltárban, könyvtárban. Ezért is nagy megtiszteltetés és boldogság ennek a harmincfős bizottságnak a tagja lenni, főleg úgy, hogy magyar még sosem volt közöttük. Közép-Európából egy lengyel jezsuitával és egy szlovák kolleganővel hárman képviseljük a visegrádi régiót. Ez végül is nem rossz arány, hiszen tíz százaléka a bizottságnak ebből a térségből jön. Azt viszont eddig még egyetlen interjúban sem mondtam el, hogy én vagyok a legfiatalabb tag. Hetven év az átlagéletkor, mint az akadémiák, például a Hrvatska akadémia znanosti i umjetnosti (Horvát tudományos és művészeti akadémia, HAZU) vagy a Magyar Tudományos Akadémia tagsága esetében. A bizottságban vannak emeritus tagok is, tehát idősek, akik már nem tudnak részt venni a munkában. A többiek tevékeny tagok, de zömük az 1940-es, 50-es években született. Ötvenegy évesen tehát a bizottság legfiatalabb tagja vagyok. Új nemzedéket emeltek be a tagságba.

– Hogyan működik ez a tanácsadó testület?

– Évente egy-két tanácskozás van, ilyenkor Rómában ülésezünk, és a Szent Márta-házban kapunk szállást, ahol jelenleg a pápa is lakik. A legfontosabb témák az egyháztörténelem főirányai, tehát a Szentszék részéről egyfajta tematizáló munkaközösségként működünk. Ha a Szentszék részéről felmerül egy történeti probléma, akkor adott esetben kikéri a bizottság véleményét, illetve a fontosabb egyháztörténeti évfordulókhoz, eseményekhez rendelt konferenciákat szervez. Ezek anyagát azután meg is jeleníti. Minden országnak működik történész nemzeti bizottsága, amelyik részt vesz a történész vilákkongresszusok szervezésében. A Vatikáni Nemzeti Bi-

zottság abban különbözik a magyar vagy mondjuk a horvát nemzeti bizottságtól, hogy ez nemzetközi testület, az egész világhoz kötődik.

– Milyen nyelven folyik a tanácskozás?

– Olaszul. A Vatikánban az olasz a hivatalos nyelv, ami nem azt jelenti, hogy a diplomáciában nincsen például francia vagy ma már angol is természetesen. Azért azt el kell mondani, hogy a nemzetközi diplomáciában az angol lényegében teljesen átvette az egyeduralmat, az akár a még néhány évtizeddel ezelőtt is jelentős franciától. Hatvan éve egy diplomáciai fogadáson még inkább franciául beszélgettek, ma viszont, ha az ember elmegy egy követségi fogadásra, ott már jó eséllyel angolul folyik az eszmecsere. A Vatikánban ez még mindig az olasz. Magának a bizottságnak is tíz tagja olasz.

– Úgy gondolom, hogy Róma a világ egyik szellemi központja, a vatikáni levéltár pedig igazi kincsesár.

– Róma azért érdekes a történészvilág számára, mert a Szentszék a középkorig lényegében az egész akkor ismert világgal intenzív kapcsolatban állt, mivel a keresztény világ fejének, a római pápának a székhelye volt. A köréje szerveződő intézményrendszer kiterjedt kapcsolatokat ápol az egész keresztény világgal. Ez akkor változott megalapjaiban, amikor a keleti kereszténység levált, majd a XVI. században megjelent a protestantizmus. Akkortól Róma a katolikus világ székhelye lett. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a protestáns vagy a keleti keresztény területekkel ne tartotta volna a kapcsolatot úgy a térítés, mint a diplomáciai terén. A római gyűjteményekben, a Vatikáni Apostoli Levéltárban együtt találhatók az egész világra vonatkozó információk. Minden történésznek tehát, akit olyan történeti források érdekelnek, amelyek a Szentszékhez, Rómához kapcsolódnak, ebben a levéltárban kell kutatnia. Ezért van az, hogy a Vatikáni Apostoli Levéltár nemzetközi kutatógárdával rendelkezik. 1881-től, amikor a Vatikáni (akkor még Titkos) Levéltárat megnyitották a nagyközönség számára, sok történész kereste fel, és több nemzet alapított történeti intézetet. Rómában a nemzetek nagy részének ma is van valamiféle művészeti-tudományos intézete vagy akadémiaja, így nekünk, magyaroknak is. Egyébként a horvátoknak

Molnár Antal 1969-ben született Székesfehérvárott. Középiskolai tanulmányait a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban végezte. Egyetemi tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) Bölcsészettudományi Karán latin–történelem szakon végezte, az Eötvös Collegium tagjaként, ahol 1995-1996-ban diplomázott. A Szegedi József Attila Tudományegyetemen 1999-ben irodalomtudományból, a Paris IV–Sorbonne Egyetemen 2002-ben történettudományból szerzett doktori (PhD) fokozatot. 2000 és 2004 között az ELTE-n török szakos tanulmányokat folytatott. 2007-ben szintén az ELTE-n habilitált, 2019-ben pedig akadémiai doktori címet szerzett. Egyetemi munkája mellett 2005-től a MTA Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa, 2010-től osztályvezetője. 2008 és 2011 között a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Bizottságának titkára, 2018-tól alelnöke. 1997-től 2011-ig a Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya levéltárosa. 2011 és 2016 között a Római Magyar Akadémia igazgatója. 2016-tól ismét a MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa, majd 2019. január 1-jétől igazgatója, illetve az ELTE Történeti Intézetének docense.

is volt egy történeti intézetük Rómában 1962-től, melyet emigráns papok alapítottak, a vezetője Dominik Mandić, a kiváló hercegovinai származású ferences történész volt, de az intézmény végül sajnos elhalt.

– *Mindig is történész szeretett volna lenni vagy más szakmával, más tudományággal is kacérokodott?*

– Általános iskolás koromban a felső tagozaton, amikor a történelem tantárgy is bejött a tanrendbe, nagyon megtetszett. Amikor – mondjuk így – tudatosítottam magamban, hogy a történelemmel főfoglalkozásszerűen is lehet foglalatzkodni, el is döntöttem, hogy erre a pályára lépek. Az, hogy melyik korszakkal foglakozom majd, az évek során formálódott ki. Nagyon sokáig a középkort szerettem volna kutatni, ezért a latint választottam a gimnáziumban, mint első idegen nyelvet. Aztán latin szakon végeztem az egyetemen is, de elmozdultam a középkortól a koraiújkor felé, mert valahogy úgy éreztem, hogy az ismeretlenebb és izgalmasabb. A középkor biztonságosságával szemben a koraiújkort kalandosabbnak éreztem, így kötöttem ki aztán a XVI-XVII. századnál.

– *Az Ön neve ismerősen cseng a magyarországi horvátok, de ugyanúgy a horvátországi történészek körében is, hiszen – ahogy említette is – a kutatási területe a hódolt Magyarország és a Balkán története a XVI. és XVII. században. Ez már ugye Horvátország felé kacsintgatás? Miért pont ezt a kutatási területet választotta, vagy miért pont Horvátországot?*

– Engem nagyon érdekelt a török hódoltság. Az, hogy miként éltek ott a keresztények, milyen lehetőségeik és intézményeik voltak. A téma forrásanyagának jelentős része Rómában található. Amikor ezekkel a forrásokkal kezdtem el foglalkozni, akkor döbbsentem rá, hogy valójában, amikor a magyarországi hódoltságra gondoltak, erre az egész nagy régióra, akkor a magyarokkal viszonylag keveset foglalkoztak. Számukra ez az Oszmán Birodalom európai részén működő keresztény egyházi intézményeket jelentette, ezek pedig elsősorban a raguzai kereskedők és a bosnyák ferencesek voltak. Akkor

jöttem rá tehát, hogy a témám nem a szűkebb értelemben vett magyar történelem lesz, hanem a magyar történelem beágyazva a balkáni történelembe. Ez azért is izgalmas, mert a hazai történetírás ezzel viszonylag keveset foglalkozott. Nem igazán ismerte fel azt, hogy ha a hódolt Magyarországgal foglalkozunk, akkor az legalább annyira déli szláv történelem is, mint amennyire magyar. Hiszen nagyon jelentős lélekszámú déli szláv, bosnyák, sokác, horvát, bunyevác, szerb lakosság élt itt, és a római források elsősorban ezekkel a népelemekkel foglalkoznak. Rájöttem, hogy ezt a témát nem lehet úgy kutatni, hogy az ember nem ismeri a horvát egyházi történetírás eredményeit, hiszen ez a saját népük története. Magánszorgalomból megtanultam tehát horvátul olvasni, és beleástam magam a horvát szakirodalomba, majd annyira megszerettem ezt a témát, hogy félig-meddig itt is ragadtam.

– *Az Ön nevéhez fűződik a hódoltság magyar-oszmán kondominium felfedezése? Mit jelent ez pontosan, és Horvátországban is kimutatható?*

– A felfedezés nem az én nevemhez fűződik. Már a XIX. század második felében Salamon Ferenc felfedezte, hogy a hódolt Magyarországon, nemcsak az oszmán intézmények működtek, hanem jelen voltak továbbra is a magyar intézmények. Volt tehát magyar adóztatás, a vármegyék érvényesítették a befolyásukat, a különböző mezővárosok öngazdálkodászerűen működtek, azaz nagyon erősen jelen volt a magyar közigazgatás is a török hódoltsági területeken, nem csupán a török, az oszmán. A XX. század második felében Szakály Ferenc volt az, aki ezt témát teljes mélységében feltárta. Amivel én foglalkoztam a legújabb könyvemben – ami egyben az akadémiai doktori értekezésem is volt –, hogy vajon ez a kondominium, amit a magyarok ismernek, gimnáziumban is tanulunk erről, teljesen egyedülálló-e az Oszmán Birodalom történetében? Megvizsgáltam Montenegrótól Lengyelorszáig, hogy működött-e ott is ilyen kettős uralmi rendszer, és arra a megállapításra jutottam, hogy tulajdonképpen nem. Ennek több oka is van. Ami a legérdekesebb volt számomra, hogy

Horvátországban sincs ilyen típusú kondomínium. A horvát határvidéken (most a mai Szlavóniáról beszélünk, az oszmán-horvát határ Zágrábtól keletre van) nem volt jelen a horvát rendiség, és ennek főleg volt az oka, hogy a török pusztítások következtében már a XIV. századtól kezdve olyan mértékben kicserélődött a népesség, hogy mire a törökök megszállták ezt a területet, addigra már gyakorlatilag balkáni lakosság lakta. Jó példák erre a Fruška gorai kolostorok, azokat is mind a török hódoltság alatt alapították. A legrégebbi források a legtöbb Fruška gorai kolostorról az első török összeírások, melyek a XVI. század első feléből valók. Például Požega környékén nem az ősi pozsegaiak laktak, hanem mindenféle olyan balkáni népelemek, amelyek a török pusztítások után telepedtek le azon a területen. A magyar középkorász Engel Pál, aki Valkó megyével foglalkozott, ami Közép-Szlavónia területe, kimutatta, hogy 95 százalékos népességcsere történt. Ezek a Balkánról odaköltözött népelemek már nem fogadták el a horvát rendeknek az adóztatásra vagy egyebekre vonatkozó esetleges igényét. Magyarországon viszont a magyar lakosság elfogadta azt, hogy a régi uraik is adóztatnak és beleszólnak a közigazgatásba is. A népességcserén túl a horvátoknak sokkal kisebb szerepük volt a végvárrendszer működtetésében is, mint a magyaroknak. Igazából a horvát rendiség is sokkal gyengébb volt, és ezért nem volt már arra ereje, lehetősége, hogy egy ilyen kondomíniumot kiépítsen. Az a legérdekesebb, hogy a horvát egyház, a zágrábi püspökség ugyan a XVII. században gyakorolt joghatóságot a török területeken, de míg a magyar püspökök saját kezdeményezésből próbáltak behatolni a hódoltságba, hogy ott lelkipásztori és anyagi joghatóságot gyakoroljanak, addig a zágrábi püspök nem maga kereste a kapcsolatot a török területekkel. A szlavóniai kolostorokban élő bosnyák ferencesek keresték fel a zágrábi püspököt, hogy vállalja el a joghatóságot felettük, s így megszabaduljanak a boszniai püspöktől. A zágrábi püspököt mozgatták tehát a szlavóniai ferencesek a boszniai püspök ellen. Pont fordítva működött tehát a kapcsolatrendszer, mint Magyarországon. A zágrábi püspöknek adó vagy egyéb jövedelme a hódolt területekől nem volt.

– Ön szerint mi jellemezte a magyar-horvát kapcsolatokat a korai újkorban és hogyan hatott rájuk az Oszmán uralom, valamint a protestantizmus?

– A magyar-horvát kapcsolatokról azt szoktuk mondani, hogy egészen a XVIII-XIX. századig igazában véve nincsen komolyabb ellentét a magyar és a horvát rendiség között, lényegében együttműködnek minden területen. Ezt az újabb kutatások részben már felülírják. Ennek értelmében a horvát rendiség már a XVI-XVII. században egyfajta önállósulási szándékkal rendelkezett, új alapokra kívánták helyezni a magyarokkal való együttműködés feltételrendszerét. Ennek klasszikus példája Ráttkay György történeti munkája, aki már egy ilyen újra-

fogalmazott együttműködésben gondolkodik. Az én kutatásaim azt mutatták, hogy a horvát egyháziak körében lényegében a XVII. század elejétől figyelhető meg ez a fajta rugalmas elválás a magyar egyházi intézményrendszerrel. Ennek a kulcsmomentuma az 1634. évi zágrábi egyházmegyei zsinat volt, ahol az akkori püspök, *Ergelics* Ferenc nyíltan szembe fordult *Pázmány* Péterrel, és nem fogadta el a nagy-szombati tartományi zsinat határozatait, ami rá nézve is kötelező lett volna, hanem tiltakozást nyújtott be. Erre neki nem lett volna joga, mert az egyházmegyei zsinat nem fordulhat szembe a tartományi zsinattal, úgyhogy Róma meg is semmisítette ennek a zsinatnak a rendelkezéseit. Ez egy nagyon érdekes közjáték, mert ilyen se előtte, se utána nem fordult elő. Mindenesetre ez mutatja, hogy a horvát egyháziakban már nagyon erősen élt egyfajta önállósulási szándék a magyar egyházi intézményrendszerrel szemben, nem kívántak közösködni a magyar egyházzal. Jelentős oka volt ennek az is, hogy a protestantizmus egyáltalán nem nyert teret Horvátországban. A horvát politikai elit is hangsúlyozta, hogy ha a magyarok Horvátországban a protestantizmust terjeszteni szeretnék, akkor inkább elszakadnak Magyarországtól. A protestantizmus tehát elválasztotta a két nemzetet ilyen szempontból egymástól, és a horvátoknak a katolicizmushoz való rendkívül szoros ragaszkodása sokban hozzájárult a horvát nemzeti öntudat kialakításához. Bár a XVI. században a horvát főnemesség egy rész ugyanúgy, mint a magyarok, a *Zrínyiek* például vagy az *Erdődyek*, csatlakoztak a protestantizmushoz, de a század végén visszatértek őseik vallására, és attól kezdve harcias védelmezői lettek a katolicizmusnak. A katolikus egyház így jelentős mértékben hozzájárult a horvát nemzeti identitás megfogalmazásához.

– Miben különbözik a magyar és a horvát katolicizmus viszonya a Szentszékhez a korai újkorban?

– Elsősorban abban, hogy Horvátország nemcsak földrajzilag, hanem lelkiileg is közelebb áll Rómához, a magyarországi katolikus egyház nagyon erősen államegyházi jellegű volt. Pontosán a protestáns veszély miatt, nagyon erősen támaszkodott az az ellen védelmet nyújtó Habsburgokra meg a magyar királyi hatalomra. A magyar püspökök például, miután a király kinevezte őket, sokszor nem is kérték a pápai megerősítést. Egy zágrábi püspök esetében ez elképzelhetetlen volt, és a zágrábi püspököknek sokkal szorosabbak voltak a kapcsolataik Rómával, mint a magyar püspököknek. Zágráb eleve jobban kiépített intézményrendszerrel rendelkezett. A plébániahálózat azokon a területeken, amelyeket nem foglaltak el a törökök gyakorlatilag szinte sértetlenül fennmaradt. Sokkal jobban működött a papnevelési intézményrendszer, jóval több szerzetesrend volt, mint a magyarországi egyházmegyeikben. Jobban kiépített, jobban működő egyházszerkezet volt, amelynek sokkal erősebb kapcsolata volt Rómával is. Zágráb tehát ilyen értelemben afféle átmenet volt

a dalmáciai és a magyar püspökségek között, amire büszke is volt. Működött Itáliában saját papnevelő intézete, a bolognai, amely elvileg magyar-horvát intézmény volt, de a zágrábi káptalanhoz tartozott.

– Önnek számos tanulmánya jelent meg már Horvátországban, és hamarosan újabb kötetével ismerkedhetnek meg. Bemutatná röviden, hogy miről szól?

– A kötet címe „A zágrábi püspökség és az oszmán Szlavónia”, amelynek a lényege pontosan az, amiről eddig szó volt. A zágrábi püspökség XVI-XVII. századi történetével mások is foglalkoztak Horvátországban, de olyan szempontból nem vizsgálta senki, hogy milyen helyet foglal el a magyar egyházi rendszerben Zágráb. Ez pedig azért fontos, mert Zágráb ekkor teljes egészében a magyar egyházi intézményrendszer része, a kalocsai érsek szuffragáneusa, a zágrábi püspök része a magyar nemzeti egyháznak, tehát ez a természetes kerete. Nem a dalmáciai, vagy bármi más, hanem a magyar. Nagyon sokat foglalkoztak a zágrábi püspökség történetével, de nem úgy, mint a magyar egyházi intézményrendszer részével. A kötet első felében azt mutatom be, milyen helyet foglal el a magyar egyházi intézményrendszerben Zágráb. A második felében pedig ezt továbbfűzve, hogy milyen kapcsolatban áll a zágrábi püspökség hódoltsági joghatósága a magyar püspökök hódoltsági joghatóságával. Röviden összefoglalom az erre vonatkozó kutatási eredményeimet, miként működött a magyar püspökök helynöki hálózata: a pécsi, a csanádi, az egri, a váci püspököknek a hódoltsági

tevékenysége és ezzel összehasonlítom a zágrábit. Hogyan működtek a zágrábi püspökök, s miképp gyakoroltak joghatóságot az oszmán uralom alatti Szlavóniában? Hogyan találják meg őket a szlavóniai ferencesek, s mint vállalják el a joghatóságot, és hogyan működik ez a kapcsolat? Ez azért is érdekes, mert a zágrábi érseki levéltárban több száz levél van, ami a zágrábi püspökök és a szlavóniai, velikai és nasicei ferenceseknek a levélváltását tartalmazza.

– Önt hallgatva az jutott eszembe, hogy valójában új megvilágításba kerülnek a kutatási eredményei a horvát történetírásban. Mégis hogyan reagáltak erre, és egyáltalán az eddig megjelent munkáira a horvát történészek?

– Ami ebben a munkámban új, az egyrészt a téma részletezése, teljes körű bemutatása, nem csupán egy öt oldalas konferenciacikk, hanem egy teljes monográfia. Másrészt eddig nem magyarországi összefüggésben tárgyalták a témát, ami az egésznek a kontextusát megadja. Bízom benne, hogy kedvező fogadtatásban részesül az új kiadvány. A legújabb, most megjelent angol nyelvű könyvemről számos külföldi ismertetés jelent meg, abból a legtöbb Horvátországban. Zágrábban, Dubrovnikban, Slavonki Brodban,. Az írásaimat használják, úgyhogy azt gondolom, nincs okom panaszra. Kutatásaim beépülnek a horvát történetírásba.

– Köszönöm a beszélgetést és további sok sikert kívánok!

Gohér Krisztina

Véméndről a világszínpadra

Magyar Ezüst Érdemkereszttel tüntették ki Horváth István operaénekest

Széles repertoárt felölelő, példa értékű előadóművészi munkája elismeréseként **Horváth István** idén vehette át a magas rangú kitüntetést. A Magyar Állami Operaház magánénekes a Baranya megyei Véméndről származik, s szintén operaénekes feleségével, Kriszta Kingával és két gyermekükkel, Etelével (3) és Hangával (6) Törökbálinton él. Az ének és a zene egész életében elkísérte. Számos hazai és nemzetközi sikert tudhat magáénak, miközben végig hű maradt a gyökereihez.

– Pazar hazai és nemzetközi sikerekkel büszkélkedhet. Hogyan indult a pályája?

– Szüleim ajánlására iratkoztam be a pécsi kántorképzőbe. Ez nálunk igazából családi hagyomány is, mert nagypapám is kántorizált, és édesapám fontosnak tartotta, hogy bármi történjék, legyen egy szakmám. A Véméndi Sextett nevű zenekarban gitároztam és énekeltem tizenhárom évig. Az egyik meghatározó élményem ebből az időből, amikor a pécsi Kodály Zoltán Gimnáziumba kerültem a Ker-

tész Attila tanár úr vezette ének-zene tagozatra. Ez egy teljesen más világ volt, mint amit otthonról ismertem. Véménden a német fúvószenével nőttem fel, aztán gimnazistaként belépett az életembe a ko-

molyzene és az opera. A Toscát például hétszer néztem meg, teljesen lenyűgözött. Mivel nem tudtam mindig jegyet venni, a jegyszedő néniknek köszönhetően tekinthettem meg ingyen az előadásokat. Hihetetlenül ösztönöző volt. Ekkor már titkon arról álmodoztam: milyen jó lenne ezt csinálni! Az ének-művészi diplomámat a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán szereztem *Bukszár Márta* osztályában, aki a mai napig a mesterem. Egyetemi éveim alatt a Pécsi Nemzeti Színház operatársulatában is felléptem, majd *Almaviva* gróf szerepében Rossini *A sevillai borbély* című operájában debütáltam Miskolcon, utána pedig felléptem még Szegeden is. A vidéki operajátszásban szerzett tapasztalatok nagyban segítettek, hogy 2010-es bemutatkozásom sikeres legyen a Magyar Állami Operaházban, és egyből főszerepeket énekelhessek. Az Operaháznak azóta is állandó művésze vagyok.

– *Külföldi fellépései közül melyek a legemlékezetesebbek?*

– Amikor 2010-ben az Operához kerültem, megismerkedtem *Franz Tscherne* osztrák ügynökségével, akik a nemzetközi szerepléseimet teszik lehetővé. Jártam már a világ számos színpadán: Brazíliában, Belgiumban, Olaszországban, Dániában, Japánban, Kínában, és van egy olyan fesztivál is, a *Bregenzer Festspiele*, ahova immár harmadszor térek vissza idén nyáron. A *Bodeni-tó* partján található a világ legnagyobb víziszínpada, ahol hétezer fős nézőtér előtt játszanak operákat. A jövőben is szép feladatok várnak rám, 2022 májusában Hamburg új koncerttermében, az *Elbphilharmonie*-ben *Kodály Zoltán Psalmus Hungaricus* című művének híres tenorszólóját énekelhetem, utána pedig a világhírű *Bécsi Musikvereinsaal*-ban lesz két koncertem. A múltbeli hangversenyek egyik legszebbike épp a születésnapomon volt 2011-ben, amikor is a *Kocsis Zoltán* által vezetett Nemzeti Filharmonikus Zenekar vendégművészeként *XVI. Benedek* pápának énekelhettem *Liszt Ferenc* születésének kétszázadik évfordulója alkalmából.

– *Véméndi származása révén a magyarországi német hagyományok és zenekultúra sem állnak távol Öntől. E területen is aktív?*

– Igen, igazából folyamatosan mozgásban vagyok – szó szerint is: aki ismer, tudja, hogy elég tevékeny életet élek. Az egyetemi éveim alatt zeneiskolákban tanítottam, két éve pedig elvállaltam egy óraadói állást a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán, ahol magánéneket tanítok. Jelenleg hét növendékem van. Ez a hivatás is nagyon fontos nekem, sok örömet találok benne. Véménden két német nemzetiségi énekkar működik, számukra feldolgozásokat készítek, melyek közül több hallható CD-n is. Magyarországi németként a fúvószene az egész életemben elkísért, emellett orgonán, harmonikán, zongorán és gitáron is játszom. A családjamban mindig is

nagy szerepe volt a hagyományőrzésnek. Édesapám ugyan magyar, mégis teljesen a magáénak érzi a német hagyományokat és szívvel-lélekkel vezeti a helyi német táncsoportot, édesanyám révén pedig német családból származom, akiktől az éneklés szeretetét kaptam.

– *Hogyan valósítja meg a hagyományőrzést a saját családjában?*

– Most, hogy a családommal Törökbálintra költöztünk, vettünk egy régi sváb házat, remélem, hogy a magyarországi német örökségemet a gyerekeimnek is továbbadhatom majd. Rengeteget kaptam Véméndtől, az ott élő kedves emberektől és a magyarországi németektől, s úgy gondolom, fontos, hogy ebből tovább is adjak. A közösség a legfontosabb, hihetetlen, mennyit ad, mennyire gazdagítja az embert. Egyébként folyamatos kihívás a próbáinkat összeegyeztetni a családi élettel, hiszen a feleségem szintén operaénekes, de a nagyszülők szerencsére mindkét oldalról örömmel segítenek, sok időt töltenek a gyerekekkel. Törökbálinton örömmel fogadtak bennünket a *Csupaszív* nevű óvodában. Részünkről ez tudatos választás volt, mert mindenképp német nemzetiségi óvodát kerestünk a gyermekeinknek. Mindketten ide járnak, a kicsiknek tartottam is már harmonika bemutatót. Felemelő volt látni a sok kis csillogó szempárt a zene hallatán. A harmonikaoktatás miatt is egyre több megkeresést kapok, sajnos erre kevés időm marad, de örömmel látom, hogy van rá igény. Szeretném, ha a gyerekeim is tanulnának majd zenélni. Mindenkinek azt kívánom, hogy legyen olyan élménye, mint nekem volt kiskoromban Véménden, mikor láttam *Gász Miska* bácsit harmonikázni. Ilyen meghatározó tapasztalatok és ilyen igazi példaképek kellene a gyerekeknek most is.

– *Milyen további feladatok várnak Önre a közeljövőben?*

– Folyamatosan várnak rám komoly szakmai munkák, nyáron is úton leszek. Nehéz volt ez a jó másfél év így közönség nélkül, hiszen csak streamen érintkezhattunk, így sajnos a közönség reakcióit sem láthattuk. Úgy vélem, a nemzetiségeknek – nem csak nekünk, magyarországi németeknek – nagy erőfeszítésébe kerül majd a jövőben, hogy a pandémia előtti pezsgő kulturális életet vissza tudjuk hozni a járványhelyzet után. Édesapámmal is beszélünk már erről, szerinte az, hogy számos területen hiányzik a korábban megszokott, igazi közösségi élmény, máris jelentős változást indított el, a közösségeink felszakadtak. Nehéz megjósolni, merre haladunk. Mindenesetre bízom a bennünket összetartó erőben.

– *A Magyarországi Németek Országos Önkormányzata is szeretettel kíván további sok sikert és gratulál a kitüntetéséhez!*

LDU Presse